

2on. COL.LOQUI D'HISTORIA DE L'EDUCACIO

Un miller de pàgines i escaig ocupen els materials del volum que tenim a les mans i que porta com a títol: "Escolarización y Sociedad en la España Contemporànea (1808-1970)". Es tracta de les ponències i comunicacions presentades al "2º Coloquio de Historia de la Educación" celebrat a València a les darreries del mes de setembre i organitzat conjuntament per la "Sección de Historia de la Educación de la Sociedad Española de Pedagogía" i pel Departament d'Educació Comparada i Història de l'Educació de la Universitat de València.

Aquest volum va ser lliurat als congressistes i exhaurit en el transcurs de l'encontre. Tot i això, el Comité Organitzador va manifestar la voluntat de preparar-ne una reedició. En un mateix nivell informatiu és bo de recordar que al mateix temps apareixia el segon número de la revista "Historia de la Educación" on s'hi recullen bona part de les comunicacions presentades a la primera edició del "Coloquio" i que va escollir com a tema central "Las innovaciones educativas en la España del siglo XIX". Aquesta revista és l'òrgan de comunicació de l'abans esmentada "Sección de Historia de la Educación de la Sociedad Española de Pedagogía".

Es fa difícil, òbviament, comentar en quatre ratlles un mosaic d'aportacions tan heterogeni, pel que fa a les temàtiques, i tan desigual, pel que fa al rigor en el tractament d'aquestes. I això cal explicar-ho una mica més detalladament. El total de setanta comunicacions abasten, tot i que s'ajusten relativament a aquest concepte tan ampli i poc definit com és l'escolarització, problemàtiques relatives a aspectes tan diferenciats com l'anàlisi institucional, els models escolars, l'evolució de l'escolaritat a diversos nivells educatius, la legislació escolar, la política i les estratègies de l'Administració i dels grups de pressió, sistemes i mètodes d'ensenyament, estudis locals i regionals, anàlisi de la premsa quotidiana i especialitzada així com de textos escolars i literaris, aproximacions metodològiques i sobre l'ús de noves fonts de documentació... L'inventari és solament indicatiu.

Pel que fa a l'interès de cadascun dels materials la qüestió és encara molt més complexe. Qui en determina l'interès? Amb quins criteris? En funció de quins objectius? Tot plegat resulta tan difícil que els organitzadors dels Congressos han d'optar per recollir i publicar tot el que arriba encara que en resulti un calaix de sastre. Aleshores ha de ser el lector qui, amb paciència i segons els seus propis interessos, haurà d'anar fent la tria. Pel moment, i donades les condicions, sembla difícil fer-ho d'una altra forma.

Malgrat tot, no voldria deixar d'apuntar esquemàticament, tres tipus de reflexions a l'entorn d'aquests fulls i del treball realitzat al propi Congrés.

- Primera. S'observa per part dels "vells" i sobretot dels "nous" historiadors de l'educació una creixent sensibilització vers la concepció social de l'educació, entesa aquesta com una visió més globalitzada i interdisciplinada dels fenòmens educatius. Hom comença a superar la visió reduccionista, tan extesa en un passat no massa llunyà, de la història de la pedagogia o de l'educació com la seqüència més o menys articulada d'unes idees pedagògiques sense cap interrelació amb la resta de produccions culturals, o la radiografia d'unes institucions educatives desconectades dels context econòmic i social. Aquest avenç, però, és més teòric que no pas real. Així, mentre les conferències o les exposicions metodològiques de caire general es referien a aquest tipus de plantejaments que es venen treballant ja fa força temps a d'altres països, les recerques més concretes i les comunicacions presentades no assumeixen, en termes generals, els postulats d'una història més social i interdisciplinada.

- Segona. El ventall de temes que s'estudien i, el que és més important, de recursos i fonts de coneixement i documentació que s'usen, augmenten tan quantitativament com qualitativa. Tot i que el progrés en aquest camp ha estat important, a jutjar per algunes aportacions força valuoses que el lector podrà endevinar, la investigació es troba encara en un estat molt precari.

Quants estudis, per citar només uns exemples, s'han realitzat recorrent a la tradició oral o a les formes de culturització extraescolars? Quins estudis de tipus comparatiu s'han realitzat per a verificar el nivell de fiabilitat i de complementació de les diverses línies metodològiques i fonts de documentació? Quans estudis sectorials i locals manquen encara per fer avançar l'estudi de l'escolarització a l'Estat espanyol més enllà de quatre consideracions genèriques que han estat dites i repetides a les darreres publicacions?

Tercera Algunes de les comunicacions no tenen cap mena d'interès donat que tracten problemàtiques que ja han estat treballades sense aprofitar-hi res de nou: ni una sola dada ni una nova lectura o opinió. Caldria insistir, i això si que és imprescindible i relativament viable des dels departaments universitaris d'història de l'educació, en el treball d'inventari, ressenya, crítica i difusió de totes les investigacions realitzades (en forma de tesines, tesis o altra mena de publicacions), a fi efecte de mostrar els buits temàtics en els que cal insistir i, contràriament, dels que cal prescindir per evitar excessives reincidències. En aquesta mateixa línia cal anar treballant en l'inventari d'arxius i de fonts de consulta de tota mena.

Ens resta dis solament i com a cloenda que l'organització del Congrés va ser un èxit pel que fa als aspectes tècnics i humans. El disposar d'aquest volum des del primer dia n'és una prova prou evident. Apart d'una sèrie de conferències i d'actes protocolaris els congressistes es van distribuir en aquestes quatre seccions per a presentar i debatre les comunicacions:

- a) Estudis sobre teoria i política de l'escolarització rural i urbana;
- b) Estudis sobre la pràctica institucional a l'escolarització urbana;
- c) Estudis sobre la pràctica institucional a l'escolarització rural;
- d) Fonts i metodologia per l'estudi de l'escolarització rural i urbana; i
- e) Escolarització rural i urbana a la Comunitat Valenciana.

I recordar que el proper any de l'organització del "Coloquio" se'n responsabilitzen els Departaments d'Història de l'Educació de la Universitat Central i Autònoma de Barcelona. I el tema escollit ha estat d'Educació o l'època de la Il.lustració.

JAUME CARBONELL SEBARROJA